

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 lipca 2021 roku

Sąd Okręgowy w Poznaniu Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Anna Kulczewska-Garcia

po rozpoznaniu w dniu 29 lipca 2021 roku

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa P. G.

przeciwko (...) SA w S.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego Poznań- Grunwald i Jeżyce w Poznaniu

z dnia 4 września 2020r.

sygn. akt I C 4062/17

I. zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że:

1) w pkt 2. zasądza dodatkowo od pozwanego na rzecz powoda kwotę 18.408,14 zł (osiemnaście tysięcy czterysta osiem złotych czternaście groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 15 kwietnia 2017r. do dnia zapłaty, a w pozostałym zakresie powództwo oddala ,

2) w pkt 3. kosztami procesu obciąża powoda w 26% a pozwanego w 74% i z tego tytułu:

a) zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 7.345,04 zł tytułem zwrotu kosztów procesu,

b) nakazuje ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych

- od pozwanego 251,98zł

- od powoda 88,52zł

II. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.800zł tytułem zwrotu kosztów w postępowaniu apelacyjnym.

Anna Kulczewska-Garcia

UZASADNIENIE

W pozwie złożonym w dniu 06 września 2017 r. powód P. G. wniósł o zasądzenie od pozwanej - (...) S.A. z siedzibą w S. kwoty 68.231,96 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od kwoty 67.247,96 zł od dnia 15 kwietnia 2017

r. do dnia zapłaty i od kwoty 984 zł od dnia wytoczenia powództwa do dnia zapłaty. Ponadto domagał się zasądzenia kosztów procesu w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu podano, że w dniu 11 marca 2017 r. doszło do uszkodzenia samochodu powoda marki M. (...) o numerze rej. (...), ubezpieczonego w ramach umowy autocasco (AC) u pozwanej. Zgodnie z twierdzeniem pozwu, pozwana uznała swoją odpowiedzialność co do zasady i po przeprowadzeniu postępowania likwidacyjnego wypłaciła powodowi kwotę 48.718,49 zł brutto. W ocenie powoda odszkodowanie zostało rażąco zaniżone o kwotę 67.247,96 zł, potwierdzoną oceną rzeczoznawców, sporządzoną na zlecenie powoda. W procesie powód żądał nadto kwoty 984 zł z tytułu kosztu sporządzenia przedmiotowej oceny.

W odpowiedzi na pozew pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

Pozwana podniosła, że omyłkowo wypłaciła powodowi odszkodowanie w kwocie brutto, gdy tymczasem rzeczywista kwota odszkodowania winna wynosić 39.773,81 zł, jako kwota netto. Pozwana podkreśliła, że w sprawie znajdują zastosowanie postanowienia umowne, zgodnie z którymi powodowi należna była kwota bez podatku VAT, bowiem likwidacja szkody nastąpiła wg rozliczenia metodą kosztorysową. Pozwana wyjaśniła, że mimo przyjęcia w umowie wariantu serwisowego nie można było tej metody zastosować, bowiem powód nie przedłożył wymaganych postanowieniami umowy faktur za naprawę, poświadczających faktycznie poniesione wyższe koszty naprawy, niż wynikające z kalkulacji zweryfikowanej przez pozwaną. Pozwana zakwestionowała koszty naprawy wynikające z oceny sporządzonej na zlecenie powoda.

Wyrokiem z dnia 4 września 2020 roku Sąd Rejonowy Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu, Wydział I Cywilny zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 32.300,90 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie: a) od kwoty 31.316,90 zł od dnia 15 kwietnia 2017 r. do dnia zapłaty, b) od kwoty 984 zł od dnia 10 października 2017 r. do dnia zapłaty. W pozostałej części powództwo oddalił. Kosztami procesu obciążył pozwanego w 47 % a powoda w 53% i z tego tytułu: zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.508,15 zł, i nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Rejonowego Poznań - Grunwald i Jeżyce w Poznaniu kwotę 340,51 zł.

Apelację od powyższego wyroku złożył powód zaskarżając go w części co do kwoty 18.408,14 z odsetkami ustawowymi od dnia 15 kwietnia 2017r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie kosztów procesu.

Apelujący zarzucił Sądowi Rejonowemu :

- naruszenie art 385⁽¹⁾ §1 kc poprzez nie zastosowanie i w konsekwencji nie uwzględnienie §19 Ogólnych Warunków (...) Ubezpieczenia (...)(Autocasco) OWU w zakresie w jakim w przypadku wyboru wariantu kosztosysowego ustala wysokość świadczenia należnego od zakładu ubezpieczeń bez uwzględnienia podatku VAT stanowi niedozwolone postanowienia umowne, gdyż kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami ,
- naruszenie art. 385¹ §1 kc poprzez nie zastosowanie i w konsekwencji nie uwzględnienie, że w §19 OWU w zakresie w jakim w przypadku wyboru wariantu kosztosysowego ustala wysokość świadczenia należnego od zakładu ubezpieczeń bez uwzględnienia podatku VAT stanowi niedozwolone postanowienia umowne, gdyż nie uwzględnia zasady pełnego odszkodowania za wyrządzoną szkodę a przez to kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i w sposób rażąco narusza jego inrteresy,
- naruszenie art 385¹ §1 kc w zw z art 363 §2 kc poprzez nie zastosowanie i w konsekwencji nie uwzględnienie, że w §19 OWU w zakresie w jakim w przypadku wyboru wariantu kosztosysowego ustala wysokość świadczenia należnego od zakładu ubezpieczeń bez uwzględnienia podatku VAT stanowi niedozwolone postanowienia umowne, gdyż nie uwzględnia, że cena jest wartością wyrażoną w jednostkach pieniężnych, w której uwzględnia się podatek od towaru i usług jeżeli na podsatwie odrębnych przepisów sprzedaż towaru podlega obciążeniu tymi

podatkami, a zatem ubezpieczony przy dokonaniu naprawy zobowiązany jest do zapłacenia ceny obejmującej podatek VAT, co nie zostanie zwrócone przez zakład ubezpieczeń, przez to kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i w sposób rażąco narusza jego interesy,

- naruszenie art 385¹ §1 kc w zw z art 805 §2 pkt 1 kc poprzez nie zastosowanie i w konsekwencji nie uwzględnienie, że §19 OWU w zakresie w jakim w przypadku wyboru wariantu kosztorysowego ustala wysokość świadczenia należnego od zakładu ubezpieczeń bez uwzględnienia podatku VAT stanowi niedozwolone postanowienia umowne, gdyż nie uwzględnia, że odszkodowanie powinno odpowiadać szkodzie jaką poniósł ubezpieczony a więc powinno uwzględniać podatek VAT, a przez to kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i w sposób rażąco narusza jego interesy,
- naruszenie art 361 §2 kc i 363 §2 kc poprzez błędne uznanie, że kwota 80.035,39zł, która nie uwzględnia podatku VAT stanowi odpowiednią kwotę do naprawienia szkody powoda ,
- naruszenie art 233 §1 kpc poprzez wybiórczą i dowolną ocenę materiału dowodowego poprzez uznanie, iż §19 OWU w zakresie w jakim w przypadku wyboru wariantu kosztorysowego ustala wysokość świadczenia należnego od zakładu ubezpieczeń bez uwzględnienia podatku VAT jest wiążący dla powoda jako konsumenta mimo, że kształtuje jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami i w sposób rażąco narusza jego interesy.

W konsekwencji apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda dodatkowej kwoty 18.408,14 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 15 kwietnia 2017r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie kosztów procesu.

Sąd Okręgowy zważył co następuje:

Apelacja była zasadna.

Sąd Okręgowy podziela ustalenia faktyczne Sądu Rejonowego jako zgodne z zebraniem w sprawie materiałem dowodowym zasadami wiedzy i doświadczenia i przyjmuje je za własne na zasadzie art. 382 k.p.c.

Sąd Okręgowy nie podziela natomiast oceny prawnej Sądu Rejonowego w zakresie tego czy powodowi należy się odszkodowanie powiększone o podatek VAT.

W ocenie Sądu Okręgowego trafne były zarzuty apelującego, wskazujące, że postanowienie zawarte w §19 OWU w zakresie w jakim przewiduje ustalenie odszkodowania bez uwzględnienia podatku VAT stanowi klauzulę abuzywną.

Wskazać należy, iż w §19 w ust 1 OWU stanowiących integralną część zawartej pomiędzy stronami umowy autocasco z dnia z dnia 9.12.2016r., wskazano, że w wariantcie kosztorysowym ustalenie rozmiaru szkody następuje na podstawie wyceny dokonanej przez E.w oparciu o zasady systemu A. lub w przypadku braku danego pojazdu w tym systemie – zastosowanie ma system E. , bez uwzględnienia podatku VAT tzn. według : 1) norm czasowych operacji naprawczych ustalonych przez producenta pojazdu i ujętych w systemie A. lub w systemie E. - w przypadku braku danego pojazdu w systemie A. , 2) stawki roboczogodziny w wysokości 60 zł (netto) za prace blacharskie, mechaniczne i lakiernicze, 3) zawartego w ocenie technicznej wykazu części (zespołów) zakwalifikowanych do wymiany, według średnich cen części sygnowanych marką alternatywną do marki producenta pojazdu (zamienników) oraz materiałów zawartych w systemie A. lub w systemie E. - w przypadku braku danego pojazdu w systemie A..

Zgodnie z art. 385¹§1 k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem nie uzgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie uzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (art. 385¹§3 k.c.). W piśmiennictwie przyjmuje się, że

nie są postanowieniami indywidualnie negocjowanymi („uzgodnionymi”) klauzule sporządzone z wyprzedzeniem, w sytuacji gdy kontrahent nie miał wpływu na ich treść, nawet jeżeli są one zawarte we wzorcu wykorzystanym tylko jednorazowo. Istotny jest fakt braku negocjacji między stronami, a nie zastosowanie wzorca również wobec innych podmiotów.

Powyżej przytoczony przepis wprowadza zakaz stosowania niedozwolonych postanowień umownych (klauzul niedozwolonych) w obrocie konsumenckim, który sankcjonowany jest brakiem mocy wiążącej tych klauzul. W rozumieniu art. 385¹§1 k.c. „rażące naruszenie interesów konsumenta” oznacza nieusprawiedliwioną dysproporcję praw i obowiązków na jego niekorzyść w określonym stosunku obligacyjnym, natomiast „działanie wbrew dobrym obyczajom” w zakresie kształtowania treści stosunku obligacyjnego wyraża się w tworzeniu przez partnera konsumenta takich klauzul umownych, które godzą w równowagę kontraktową tego stosunku. Obie, wskazane w tym przepisie, formuły prawne służą do oceny tego, czy standardowe klauzule umowne zawarte we wzorcu umownym przekraczają zakres określone przez ustawodawcę granice rzetelności kontraktowej twórcy wzorca w zakresie kształtowania praw i obowiązków konsumenta (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13. VII. 2005 r. w sprawie I CK 832/04).

W kontekście powyższych rozważań Sąd Okręgowy uznał za niezgodne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające interes powoda jako konsumenta zacytowany zapis §19 OWU, który przyznawał ubezpieczycielowi możliwość jednostronnego określenia wysokości szkody i uniemożliwiał ubezpieczonemu weryfikację dokonanych przez ubezpieczyciela ustaleń w tej materii. Pozwany wykorzystując swoją przewagę kontraktową zastrzegł sobie uprawnienia do decydowania o tym, w jakiej wysokości wypełnione zostanie jego zobowiązanie do wypłaty odszkodowania za powstałą szkodę. W niniejszej sprawie istotny okazał się zapis §19 OWU, który przewidywał wypłatę odszkodowania bez uwzględnienia podatku VAT. Co istotne, powód nie był osobą prowadzącą działalność gospodarczą i nie figurował jako podatnik podatku od towarów i usług (podatku VAT). W związku z powyższym, nie posiadał on prawa do dokonania obniżenia kwoty podatku należnego o kwotę podatku naliczonego, a zatem wysokość należnego mu odszkodowania winna odpowiadać wartości kosztów naprawy z uwzględnieniem podatku VAT.

W tym kontekście wskazać należy, iż postanowienie umowne, zgodnie z którym wyceny wysokości szkody dokonuje się bez uwzględnienia podatku VAT jest tożsame w swej treści i wywołuje analogiczny skutek jak zapisy wpisane uprzednio do rejestru klauzul niedozwolonych pod następującymi numerami: 1265, 2001, 2012. Zapisy te dotyczą sposobu ustalenia wysokości odszkodowania dla ubezpieczonego konsumenta w kwocie netto (bez podatku VAT) w ramach umowy ubezpieczenia autocasco oraz w sytuacji kiedy szkoda rozliczana jest na podstawie kosztorysu naprawczego, bez przedstawiania faktur za naprawę pojazdu. Omawiane klauzule umowne zostały jednoznacznie zakwestionowane przez Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz na podstawie prawomocnych wyroków tego sądu wpisane do rejestru klauzul niedozwolonych. Jak wskazano w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 13 lipca 2006r. (sygn. akt III SZP 3/06) „stosowanie klauzuli o zbliżonej treści do klauzuli wpisanej do rejestru, która wywołuje takie same skutki, godzi przecież tak samo w interesy konsumentów, jak stosowanie klauzuli identycznej, co wpisana do rejestru. Zaakceptowanie odmiennego poglądu przyczyniłoby się do obchodzenia przez przedsiębiorców przepisów art. 385¹ k.c. oraz art. 479⁴⁵ k.p.c. i w konsekwencji prowadziłyby do podważenia skuteczności całego systemu. Prezes UOKiK byłby bowiem zobowiązany do wytaczania kolejnych powództw w sprawach, w których postanowienia wzorców różnią się nieznacznie sposobem sformułowania lub do ciągłego wytaczania powództw przeciwko temu samemu przedsiębiorcy. Skutkowałoby to wpisywaniem do rejestru kolejnych, bardzo podobnie sformułowanych klauzul, utrudniając tym samym korzystanie z rejestru, zmniejszając jego jasność i przejrzystość”.

Wskazać ponadto należy, iż przepisy art. 385¹-385³ k.c. wprowadzają zakaz stosowania niedozwolonych postanowień umownych (klauzul niedozwolonych) w obrocie konsumenckim, który sankcjonowany jest brakiem mocy wiążącej tych klauzul. Regulacja zawarta w art. 385¹-385³ k.c. ma charakter szczególny w stosunku do tych przepisów, które mają powszechne zastosowanie do kształtowania przez kontrahentów treści umowy (por. art. 58, 353¹ czy 388 k.c.). Uzasadnieniem dla jej wprowadzenia ustawą z 2 marca 2000 r. o ochronie niektórych praw konsumentów oraz o odpowiedzialności za szkodę wyrządzoną przez produkt niebezpieczny był zamiar zapewnienia konsumentom bardziej skutecznej ochrony w stosunkach umownych z profesjonalistami oraz potrzeba uwzględnienia w polskim prawie

postanowień dyrektywy nr 93/13/EWG z 5 kwietnia 1993 r. o nieuczciwych warunkach w umowach konsumenckich (Dz.Urz. WE z 1993 r. L 95, s. 29). Powołane przepisy określają materialnoprawne reguły ochrony konsumentów przed niedozwolonymi postanowieniami umownymi, które zwłaszcza znajdują zastosowanie w ramach sądowej kontroli wzorców umownych oraz stosowania przepisów zakazujących praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów. Nie ulega wątpliwości, iż przepisy art. 385¹-385³ k.c. znajdują zastosowanie do wszystkich umów obligacyjnych zawieranych przez przedsiębiorców z konsumentami, z użyciem lub bez użycia wzorców, ale także do klauzul wzorców umownych używanych przy zawieraniu umów .

Niewątpliwie zatem klauzule abuzywne dotyczą umów ubezpieczenia autocasco pomimo, iż ze swej istotny są to umowy dobrowolne a strony zgodnie z art. 353 k.c. mogą dowolnie kształtować treść swoich praw i obowiązków . Klauzula generalna zawarta w art. 385¹ § 1 k.c. znajduje zastosowanie do wszystkich umów obligacyjnych (także umów ubezpieczenia) mających charakter konsumenckich . Oczywistym jest, iż powód zawierając przedmiotową umowę ubezpieczenia w świetle art. 22¹ k.c. był konsumentem. Pozwany nie wykazał aby poszczególne postanowienia zawarte OWU stanowiące integralną część zawartej z powodem umowy ,były z nim indywidualnie uzgadniane . Podkreślić należy, iż wzorzec umowy objęty ogólnymi warunkami umowy co do zasady nie jest uzgadniany z konsumentem. Zważywszy na wskazane w przepisie art. 385¹ § 3 k.c. kryterium "rzeczywistego wpływu" konsumenta na treść postanowienia, za niezgodnione indywidualnie trzeba uznać postanowienie, które konsument wybrał spośród kilku zaproponowanych przez przedsiębiorcę. Przeciwna kwalifikacja prowadziłaby bowiem do akceptacji sytuacji, gdy drogą takich alternatyw przedsiębiorca mógłby praktycznie pozbawić konsumenta ochrony przewidzianej przepisami art. 385¹-385³ k.c. Stąd "rzeczywisty wpływ" konsumenta na treść postanowienia nie ma miejsca, jeżeli jest ograniczony przez przedsiębiorcę w ten sposób, że konsument dokonuje wyłącznie wyboru spośród alternatywnych klauzul sformułowanych przez przedsiębiorcę (por. M. Bednarek (w:) System prawa prywatnego, t. 5, s. 659; M. Jagielska, Nowelizacja Kodeksu cywilnego..., s. 700; M. Lemkowski, Materialna ochrona..., s. 79). Zatem przepis art. 385¹ k.p.c. nie wchodziłby w grę tylko wówczas gdyby pozwany wykazał, że zapisy §19 OWU były przedmiotem indywidualnych pertraktacji między stronami. Z materiału dowodowego powyższa okoliczność nie wynika, w szczególności, że powód miał możliwość, w ramach wybranego wariantu ubezpieczenia, uzgodnienia innych kryteriów, od których zależała wysokość należnego odszkodowania. Ukształtowanie treści umów przez ubezpieczyciela może nastąpić tylko w takim zakresie, w którym treść ta nie kształtuje praw i obowiązków konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, lub rażąco narusza interesy i na którą to treść konsument nie miał żadnego rzeczywistego wpływu.

Zauważyć przy tym należy, iż pod numerem wpisu 2012, zgodnie z wyrokiem Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 05.03.2009r. wprost uznano za niedozwolone postanowienia umowne, które odnoszą się do ustalenia wartości szkody ,w przypadku wybrania wariantu kosztorysowego, na podstawie wyceny dokonanej przez ubezpieczyciela w oparciu o zasady systemu A. bez uwzględnienia podatku VAT.

W rezultacie Sąd Okręgowy podzielając argumenty podniesione w apelacji przez powoda na podstawie art. 386 §1 kpc zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że w pkt 2. zasądził dodatkowo od pozwanego na rzecz powoda kwotę 18.408,14 zł (osiemnaście tysięcy czterysta osiem złotych czternaście groszy) z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 15 kwietnia 2017r. do dnia zapłaty, a w pozostałym zakresie powództwo oddalił. W pkt 3. Na podstawie artv 100 kpc i Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, kosztami procesu obciążył powoda w 26% a pozwanego w 74% i z tego tytułu zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 7.345,04 zł tytułem zwrotu kosztów procesu oraz nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa Sądu Rejonowego Poznań – Grunwald i Jeżyce w Poznaniu tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych - od pozwanego 251,98zł - od powoda 88,52zł . Powód żądał zasądzenia 68.232zł a wygrał w zakresie kwoty 50.708zł. Przegrał zatem w 26% a wygrał w 74% . Powód poniósł następujące koszty: 3412zł opłata od pozwu , 17 zł opłata od pełnomocnictwa , 5400zł wynagrodzenie pełnomocnika, 3000 zł koszt zaliczki na biegłego. Łącznie poniósł 11.829zł. Pozwany poniósł wynagrodzenie pełnomocnika 5400zł plus opłata od pełnomocnictwa 17zł. Łącznie koszty procesu wyniosły 17.246zł z czego powoda obciążało 4.483,96zł (26%) . Skoro powód wydatkował 11.829zł to należał się mu zwrot od pozwanego

kwoty 7.345,04zł. Nieuiszczone koszty sądowe w kwocie 340,51zł (reszta wynagrodzenia biegłego nie pokryta z zaliczki) obciążała w zakresie w jakim strony przegrały proces.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy w pkt II wyroku orzekł na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. Pozwany przegrał apelację , stąd też winien powodowi zwrócić całość kosztów niezbędnych do celowego dochodzenia praw i celowej obrony. W niniejszej sprawie koszty procesu w II instancji stanowiły koszty zastępstwa procesowego w wysokości 1800 zł zgodnie z § 2 pkt 5 i §10 pkt 1 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz opłata od apelacji w kwocie 900zł i opłata od wniosku o uzasadnienie 100zł, łącznie 2800zł .

Sędzia Anna Kulczewska-Garcia